

УДК 351.746.1:[519.81:316.776.2](477)

О. Л. Луцький

РЕКОМЕНДАЦІЇ ОРГАНАМ УПРАВЛІННЯ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО МОНІТОРИНГУ ТА ПОШУКУ ПІДЗЕМНИХ КОМУНІКАЦІЙ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

Розроблено рекомендації з питань моніторингу державного кордону та пошуку підземних комунікацій на ділянках відповідальності органів охорони державного кордону з урахуванням нової тактики дій правопорушників.

Ключові слова: оперативно-службова діяльність, організація оперативно-службової діяльності, профіль ризику.

Постановка проблеми. Спільні дії правоохоронних органів України та суміжних держав щодо протидії протиправній діяльності й організованій злочинності на державному кордоні обумовлюють активізацію протиправних елементів щодо пошуку нових форм здійснення протиправної діяльності на державному кордоні.

Значна прибутковість “незаконного” бізнесу сприяє технічному вдосконалюванню і запровадженню нових прийомів (тактики дій) протиправної діяльності на державному кордоні.

Аналіз розвитку обстановки на державному кордоні протягом останніх років свідчить про вдосконалення тактики дій правопорушників та появу нового способу переміщення тютюнових виробів, пально-мастильних матеріалів (ПММ) та спирту через державний кордон за допомогою підземних комунікацій та трубопроводів.

Аналіз останніх публікацій. Охорона державного кордону є невід’ємною функцією кожної суверенної держави, тому вирішення проблем її забезпечення безпосередньо покладатиметься на органи охорони Державної прикордонної служби України [1; 2].

Упродовж останніх років на ділянках органів охорони кордону впроваджено сучасну модель охорони кордону в оперативно-службову діяльність, яка постійно вдосконалюється [5; 8; 10].

З метою належного контролю за обстановкою на державному кордоні, ефективного використання наявних сил та засобів, визначення завдань, розмежування функцій органів управління та посадових осіб, формування єдиних підходів до проведення повного комплексу заходів з висвітлення обстановки на державному кордоні створено систему моніторингу державного кордону та прикордонної інфраструктури [7].

У ході організації системи моніторингу державного кордону з урахуванням наявних сил та засобів служби вдосконалюється вирішення таких питань, як:

– періодичність проведення моніторингу державного кордону, виходячи з особливостей ділянок, що охороняються;

– облік та контроль за комплексом заходів за результатами моніторингу державного кордону та прикордонної інфраструктури із визначеними завданнями;

– порядок дій у разі виявлення на державному кордоні ознак правопорушень законодавства з прикордонних питань.

Метою статті є висвітлення актуальних питань моніторингу державного кордону і прикордонної інфраструктури та розроблення рекомендацій органам управління стосовно запровадження сучасних підходів до моніторингу та пошуку підземних комунікацій через державний кордон.

Актуальність питань моніторингу державного кордону обумовлена пошуком нових і вдосконалюванням існуючих форм та способів оперативно-службової діяльності органів (підрозділів) охорони державного кордону на етапі створення і подальшого функціонування відомчої системи моніторингу державного кордону, застосування технічних засобів охорони державного кордону, залучення допомоги взаємодіючих органів та служб тощо.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу результатів оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) Державної прикордонної служби України впродовж 2012–2013 рр. найбільш активними у використанні правопорушниками підземних комунікацій є такі переміщення:

1) ПММ – східна ділянка державного кордону в межах Луганської області (відділи прикордонної служби “Краснодон”, “Свердловськ” та “Мілове”);

2) спирту – ділянка українсько-молдовського державного кордону в межах Вінницької та Одеської областей; активно використовувалася річкова ділянка (р. Дністер) у межах Могилів-Подільського району Вінницької області (відділи прикордонної служби “Лядова”, “Ямпіль” та “Велика Кісниця”);

3) тютюнових виробів – ділянка українсько-словацького державного кордону в межах Ужгородського району Закарпатської області; у 2012 р. на ділянці впс “Паладь-Комарівці” Чопського прикордонного загону виявлено 2 підземних лази через державний кордон.

Аналіз результатів моніторингу державного кордону на ділянках органів охорони державного кордону свідчить про наявність позитивних тенденцій в організації зазначеного напрямку оперативно-службової діяльності прикордонних підрозділів.

За період 2012–2013 рр. на ділянках органів охорони кордону було виявлено і знищено:

– у 2012 р. – 18 підземних трубопроводів та 2 лази, обладнані для незаконного переміщення товарів через державний кордон; за результатами обстеження місцевості, що прилягає до державного кордону, виявлено 188 місць, які можуть бути обладнані та використані у протиправній діяльності;

– за період першої декади 2013 р. – 5 підземних трубопроводів у рамках прикордонної операції “РУБІЖ-2013”.

З огляду на нову тактику дій правопорушників виникла необхідність запровадження нових підходів до охорони державного кордону, опрацювання механізму, тактики, методики протидії правопорушенням на державному кордоні.

За результатами проведеної роботи опрацьовано профіль ризику “Незаконне переміщення осіб, товарів та вантажів через державний кордон з використанням підземних комунікацій” [9].

У цьому профілі визначено такі комплексні інформаційні ризики-індикатори:

- особливості місцевості та зовнішні ознаки;
- особи;
- транспортні засоби.

Для запровадження профілю визначені такі форми контролю:

1) під час проведення моніторингу кордону (у районі населених пунктів, що прилягають до державного кордону, або споруд у безпосередній близькості від кордону) перевіряти індикатори ризику, які можуть указувати на незаконне переміщення осіб, товарів та вантажів з використанням підземних комунікацій;

2) застосовувати нові технології та методи біолокації для пошуку підземних комунікацій;

3) включити до схем слідового режиму ймовірні приховані місця, що можуть бути застосовані для незаконного переміщення осіб, наркотичних речовин, товарів з використанням підземних комунікацій;

4) провести спільний комісійний огляд виявлених слідів порушення, цілісності земної поверхні у відповідній місцевості;

5) за необхідності проінформувати взаємодіючі правоохоронні органи.

З метою вдосконалення моніторингу державного кордону, виключення випадків безконтрольного його порушення, для взаємного обміну інформацією про розвиток обстановки на державному кордоні за доцільне вважається таке.

1. На ділянках відділів прикордонної служби спільними групами із фахівцями геодезії щомісячно проводити заходи моніторингу (детального рекогносцирування) ділянок відповідальності. Визначені групи очолювати офіцерам органів управління прикордонних загонів. За результатами визначати можливі місця проходження підземних лазів (комунікацій), здійснювати перевірку нежитлових будівель, які розташовані на незначній відстані від державного кордону, визначати (надалі уточнювати) перелік домівок (де можуть бути прокладені підземні лази), осіб з метою проведення оперативної перевірки.

2. Активізувати взаємне інформування правоохоронних органів щодо встановлення осіб, які можуть бути причетні до процесу незаконної міграції, торгівлі людьми та контрабандної діяльності. На основі наявних даних проводити спільні наради з планування оперативно-розшукових заходів оперативних груп.

3. Створити спільні міжвідомчі мобільні групи для перевірки можливих і виявлених місць проживання незаконних мігрантів та іноземців, що порушують правила перебування на території України, а також баз накопичення товарів, які плануються до переміщення або переміщені через державний кордон.

4. Організувати проведення спеціальних операцій з протидії незаконному переміщенню через державний кордон товарів та ПММ з використанням підземних комунікацій. До проведення заходів залучати спеціально створену моніторингову групу зі спеціальним приладом “Георадар”.

5. Розробити й організувати проведення заходів щодо посилення контролю за в’їздом та транзитним переміщенням іноземців з країн ризику територією району шляхом перевірки транспортних засобів на стаціонарних та тимчасових контрольних постах, здійснення оперативно-профілактичних перевірок прикордонних населених пунктів району, де ймовірна поява нелегальних мігрантів, а також шляхів нелегального переміщення їх через кордон та визначити заходи щодо встановлення осіб у прикордонному районі, які сприяють нелегальним мігрантам та контрабандній діяльності.

6. У процесі організації ОСД на період та під час проведення заходів корегування

охорони державного кордону в обов'язковому порядку розглядати питання спільних дій взаємодіючих органів щодо виявлення та знищення трубопроводів на державному кордоні. У побудові охорони державного кордону на ділянках відповідальності потрібно передбачити:

– у системі збирання та добування даних обстановки – проведення заходів офіцерами ПОРВ та дільничними інспекторами прикордонної служби зі збирання інформації стосовно осіб, які займаються різноманітними видами діяльності поблизу державного кордону (будівництво приватних помешкань, господарських будівель тощо), здійснення спостереження за особами, які раніше притягувалися до відповідальності за переправлення контрабандних товарів через державний кордон, закупівлею підприємствами (установами, організаціями) різних форм власності землерийних машин та ін.;

– у системі контрольних та режимних заходів – проведення у визначені терміни моніторингу державного кордону за допомогою георадару на напрямках імовірного будівництва тунелів; спільний моніторинг лінії державного кордону з прикордонниками суміжних держав;

– налагодження двосторонньої взаємодії з правоохоронними органами суміжних держав щодо обміну інформацією про організовані транснаціональні злочинні групи, канали контрабандного надходження наркотичних засобів, вогнепальну зброю, боеприпаси, стратегічну сировину, автомобілі, валютні цінності тощо; організація щомісячного проведення заходів обстеження спільної ділянки державного кордону;

– на ділянках Луганського, Могилів-Подільського, Чопського прикордонних загонів мати ситуативні групи, до складу яких включати офіцерів Адміністрації Держприкордонслужби для безпосередньої організації моніторингу кордону та координування зусиль із взаємодіючими органами;

– у кожному прикордонному загоні мати георадар “EASYRAD GPR”, яким озброїти спеціально створені групи.

Висновок

Поданий у статті матеріал дасть можливість більш обґрунтовано визначати побудову охорони державного кордону, порядок дій наявних сил та засобів, здійснювати координацію діяльності взаємодіючих структур на ділянці відповідальності прикордонного загону, що, у свою чергу, сприятиме вдосконаленню існуючих форм та

способів ОСД органів (підрозділів) охорони державного кордону.

Список використаних джерел

1. Про Державну прикордонну службу України [Електронний ресурс] : Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/661-15

2. Про Державний кордон України [Електронний ресурс] : Закон України від 04.11.1991 р. № 1778-XII. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1777-12

3. Концепція розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року [Текст] : Указ Президента України № 546 від 19.06.2006 р.

4. Про схвалення Концепції інтегрованого управління кордонами [Текст] : розпорядження Кабінету Міністрів України № 2031-р від 27.10.2010 р.

5. Про затвердження Інструкції про порядок роботи органів управління ДПСУ під час організації оперативно-службової діяльності [Текст] : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 08.10.2010 р. № 755.

6. Про апробацію проекту Інструкції зі служби штабів органів охорони державного кордону [Текст] : наказ Голови Державного комітету у справах охорони державного кордону від 06.08.2001 р. № 480.

7. Про організацію системи моніторингу державного кордону [Текст] : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 02.06.2010 р. № 506. – К. : АДПСУ, 2010.

8. Про затвердження Інструкції з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України [Текст] : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.12.2009 р. № 1040.

9. Про затвердження та введення в дію Інструкції з аналізу ризиків у Державній прикордонній службі України [Текст] : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.12.2009 р. № 1035.

10. Литвин, М. М. Науково-методологічне забезпечення поетапного реформування системи охорони державного кордону [Текст] : монографія / М. М. Литвин. – Хмельницький : НАДПСУ, 2009.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2013 р.

Рецензент – доктор військових наук, старший науковий співробітник В. А. Кириленко, Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна